

เพียงแค่มือตอบคำถาม

นางสาวปิยรัตน์ วงศ์ทองเหลือ
รหัสนิสิต 52199120073

หากพิจารณาจากหัวข้อบทความ หลายท่าน อาจจะรู้สึกแปลกใจว่า เอ...วันนี้ผู้เขียน จะมานำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับอะไรกันนะ หากแต่พ่อ แม่ หรือครู ซึ่งเคยประสบปัญหาที่ลูกๆ หรือ เด็กนักเรียนของท่าน ไม่ค่อยกล้าที่จะยกมือตอบคำถาม ก็คงพอจะนึกภาพออกว่า เพียงการยกมือตอบคำถาม ก็จะเป็นประโยชน์ต่อพัฒนาการของลูก หรือ เด็กนักเรียนในความดูแลของท่านได้เป็นอย่างดี โดยหากเด็กที่มีนิสัยขี้อาย ไม่กล้าแสดงออก ใ้รับการฝึกฝนอย่างถูกวิธี จะช่วยให้เขาเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าที่จะพูด กล้าที่จะแสดงออก เหมือนกับคนอื่นๆ โดยการแสดงออกของเด็ก นอกจากจะช่วยให้เด็กรู้สึกได้ว่า ตนเอง เป็นส่วนหนึ่งของชั้นเรียนแล้ว ยังอาจส่งผลต่อความใฝ่รู้ใฝ่เรียนของเด็กเพิ่มมากขึ้นด้วย

ถึงตอนนี้ หลายๆท่าน อาจจะกำลังนึกอยู่ว่า ..แล้วเราจะทำอย่างไร ใ้ลูกๆ หรือ เด็กนักเรียนของเรา มีพฤติกรรมกล้าแสดงออก โดยที่ใ้พวกเขามีความกล้าที่จะยกมือตอบคำถามได้มากขึ้น คำตอบนั้น ก็อยู่ที่เทคนิคการปรับพฤติกรรม ที่เราจะนำมาฝากกันในวันนี้ล่ะค่ะ

แต่ก่อนที่จะนำเสนอเทคนิคการปรับพฤติกรรม เรามารู้จักกับความหมายของการปรับพฤติกรรมกันสักนิดดีกว่านะคะ สำหรับการปรับพฤติกรรม จะหมายถึงการนำเอาหลักการแห่งพฤติกรรม (Behavior Principles) มาประยุกต์ใช้เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างเป็นระบบ โดยหลักการแห่งพฤติกรรมจะเป็นหลักการที่ครอบคลุมทั้งแนวคิดของทฤษฎีการเรียนรู้ การวางเงื่อนไข และแนวคิดทางจิตวิทยาต่างๆที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์นั่นเองค่ะ

สำหรับเทคนิคการปรับพฤติกรรมที่เราจะนำมาเสนอกันในวันนี้ มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบการกระทำ (Operant Conditioning Theory) ซึ่งเป็นทฤษฎีของนักจิตวิทยาชาวอเมริกัน Burrhus F. Skinner ค่ะ

สำหรับเทคนิคที่มีพื้นฐานจากทฤษฎีการเรียนรู้การวาง
เงื่อนไขแบบการกระทำนั้น สามารถจำแนกได้เป็น
2 ลักษณะ

1. เป็นเทคนิคที่จัดกระทำที่เงื่อนไข
(Antecedent) ซึ่งอาจเรียกว่า เทคนิคการเสริมสร้าง
พฤติกรรมก็ได้ค่ะ

2. เป็นเทคนิคที่จัดกระทำที่ผลกรรม
(Consequence) ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ
เทคนิคการเพิ่มพฤติกรรม เทคนิคการลดพฤติกรรม และ
เทคนิคการคงอยู่พฤติกรรม โดยเทคนิคที่เราจะนำมาเล่า
สู่กันฟังในวันนี้ จะเป็นเทคนิคของการเพิ่มพฤติกรรมค่ะ

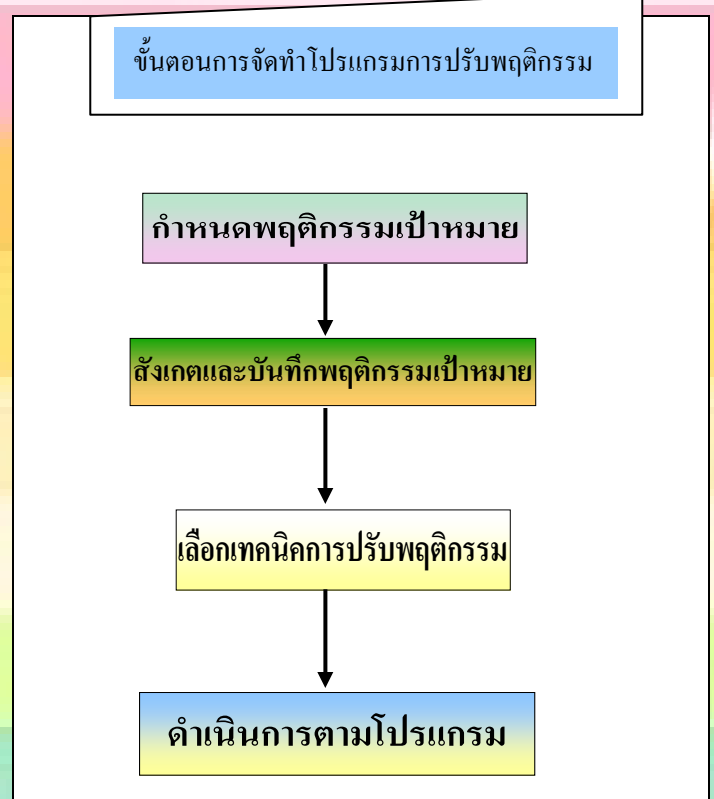
สำหรับเทคนิคการเพิ่มพฤติกรรม มีให้เลือกใช้อยู่
มากมาย หลายเทคนิค ซึ่งการนำเทคนิคต่างๆ ไปใช้นั้น
ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมกับบุคคล และพฤติกรรมเป้าหมาย
ที่เรากำหนดไว้ด้วย

สำหรับ เทคนิคที่ใช้เพิ่มพฤติกรรมการยกมือตอบคำถาม
ที่เราแนะนำเสนอท่านผู้อ่านในครั้งนี้นั้น รับรองได้ว่า เวิร์ค
ชัวร์เลยล่ะ เพราะเป็นเทคนิคที่ได้มีการนำไปทดลองใช้ใน
โปรแกรมการปรับพฤติกรรมด้วยแล้ว โดยมีการใช้ทั้งการ
เสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร (Token Economy) ซึ่ง
เป็นการใช้เบี้ย แต้ม ดาว หรือคะแนน มาเป็นตัวเสริมแรง
และนำไปแลกตัวเสริมแรงอื่นๆ ได้มากกว่า 1 ตัวขึ้นไป
จึงทำให้เบี้ยอรรถกร มีคุณสมบัติเป็นตัวเสริมแรงแผ่ขยาย
(Generalized Reinforcer) และมีโอกาสหมด
สภาวะการเป็นตัวเสริมแรง (Satiation) ในโปรแกรม
การปรับพฤติกรรมได้น้อยมาก

สำหรับอีกเทคนิค ที่เราได้นำมาใช้สำหรับการเพิ่ม
พฤติกรรมการยกมือและตอบคำถาม คือ การเสริมแรงทาง
สังคม (Social Reinforcers) ซึ่งหมายถึง การ
แสดงออกโดยใช้คำพูดในลักษณะการชมเชย ยกย่อง หรือ
ใช้ลักษณะท่าทางกับบุคคล หลังจากที่บุคคลแสดง
พฤติกรรมเป้าหมายแล้ว อันมีผลทำให้บุคคลนั้น แสดง
พฤติกรรมเป้าหมายเพิ่มขึ้น เช่น การยิ้ม พยักหน้า ตะแคง
โดยการกอด ให้ความสนใจ การยอมรับความคิดเห็น ฯลฯ

แผนภูมิ 1

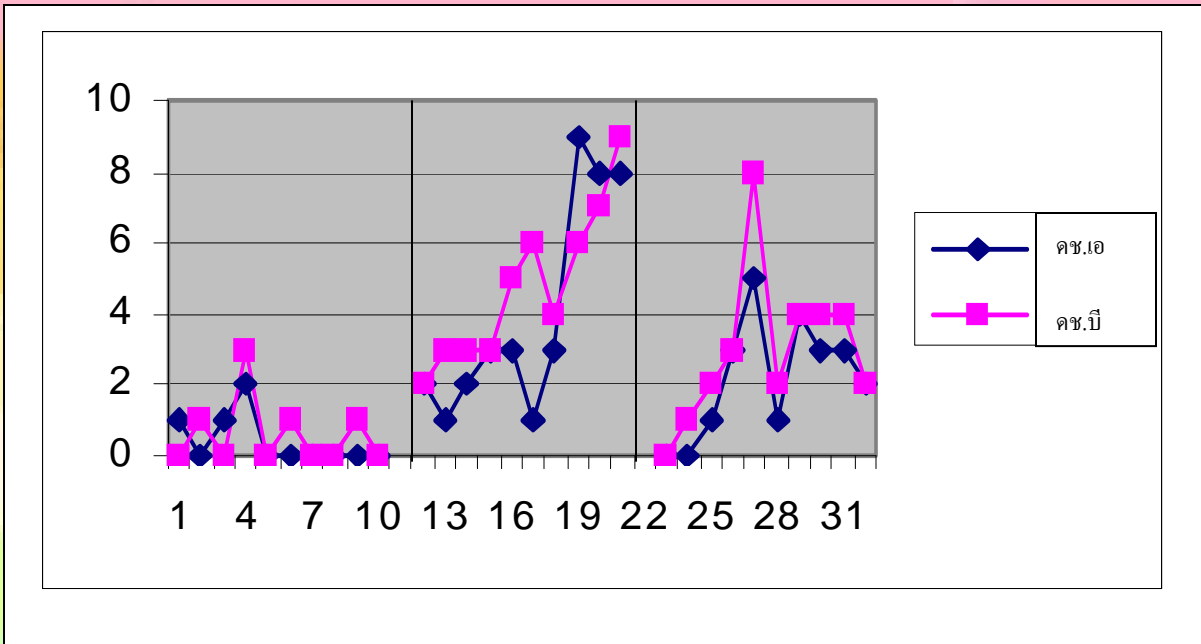
สำหรับ ขั้นตอนการจัดทำโปรแกรมการปรับพฤติกรรม เพื่อให้เด็กนักเรียนมีพฤติกรรมการยกมือตอบคำถามครู ในชั้นเรียนได้มากขึ้นนั้น นอกจาก ผู้ปรับพฤติกรรม จะกำหนดนิยามของพฤติกรรมเป้าหมาย เพื่อให้มีความเป็นวัตถุวิสัย และสามารถสังเกตได้ รวมถึง มีความสมบูรณ์ กล่าวคือ สามารถบอกถึงขอบเขตของการแสดงพฤติกรรมได้อย่างชัดเจน จึงต้องมีการกำหนดพฤติกรรมเป้าหมาย โดยตามโปรแกรม กำหนดให้พฤติกรรมการยกมือตอบคำถามครูในชั้นเรียน หมายถึง การยกมือขึ้นก่อนตอบคำถาม และมีการตอบคำถามของครูที่ถามในชั้นเรียนด้วย

การสังเกตและบันทึกพฤติกรรมเป้าหมาย ใช้บันทึกแบบความถี่ ซึ่งการบันทึกแบบนี้เหมาะกับพฤติกรรมที่เกิดขึ้นและยุติลงในเวลาสั้นๆ และไม่ต่อเนื่อง โดยเป็นการสังเกตและบันทึกจำนวนครั้งของการเกิดพฤติกรรมเป้าหมายในช่วงเวลาที่กำหนด

การดำเนินการตามโปรแกรม เลือกใช้วิธีแบบ ABF ซึ่งเป็นแบบแผนการวิจัย ที่ไม่ต้องการให้มีการกลับคืนสู่สภาพพฤติกรรมเดิมอีก โดย A เป็น ช่วงเงื่อนไขการควบคุม ระยะแรก ส่วน B คือ ช่วงทำเงื่อนไขการทดลอง และ F คือ ช่วงระยะติดตามผล (Follow-up)

ทั้งนี้ ช่วงเงื่อนไขการทดลอง (B) ได้ใช้การเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร สำหรับระยะติดตามผล (F) นอกจากจะติดตามผลของพฤติกรรม ตามโปรแกรมการปรับพฤติกรรมด้วยเบี้ยอรรถกรแล้ว ยังมีการให้การเสริมแรงทางสังคมในระยะนี้ด้วย เนื่องจาก เป็นตัวเสริมแรงที่ไม่จำเป็นต้องถอดถอน เมื่อสิ้นสุดโปรแกรม เนื่องจากเป็นตัวเสริมแรงที่มีอยู่ทั่วไปตามธรรมชาติ และมีผลทำให้พฤติกรรมเป้าหมายที่เกิดขึ้น คงอยู่ได้ด้วย

ผลการใช้เบี้ยอรรถกร (Token Economy) และการเสริมแรงทางสังคม (Social Rein forcer) ปรากฏผลการแสดงความถี่ของพฤติกรรม ดังกราฟด้านล่าง

ระยะ Baseline

ระยะ Token Economy

ระยะ Social Rein forcer

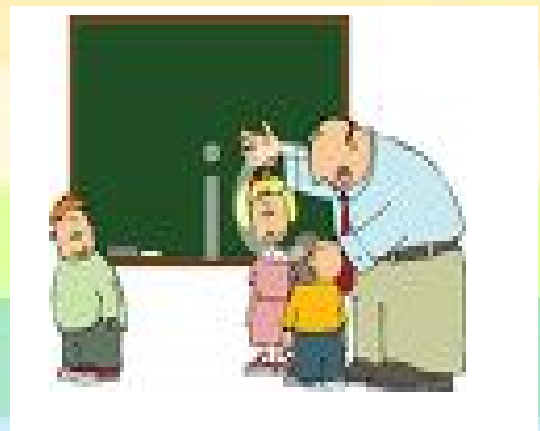
จากความถี่ของการแสดงพฤติกรรม ตามที่ปรากฏในกราฟ แสดงให้เห็นว่า กลุ่มเด็กที่ได้รับการเสริมแรงทางบวก ด้วยเบี้ยอรรถกรและการเสริมแรงทางสังคม มีการแสดงพฤติกรรมเป้าหมาย เพิ่มขึ้นกว่าในช่วงที่ยังไม่ได้รับการเสริมแรงทางบวก (ระยะเส้นฐาน หรือ **Baseline**) และมีแนวโน้มที่จะคงที่สม่ำเสมอ

ในระยะเส้นฐานนั้น พบว่า ความถี่ของการเกิดพฤติกรรมของเด็กชาย เอ และเด็กชาย บี (นามสมมติ) อยู่ในระดับต่ำมาก กล่าวคือ มีความถี่ของการเกิดพฤติกรรมเพียง 4 ครั้ง ส่วนเด็กชาย บี มีความถี่ของการเกิดพฤติกรรม จำนวน 6 ครั้ง คิดเป็นร้อยละความถี่ของพฤติกรรมเท่ากับ 40 และ 60 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ

ในช่วงเงื่อนไขการทดลอง ซึ่งใช้การเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร พบว่า ความถี่ของการเกิดพฤติกรรมของเด็กชาย เอ และเด็กชาย บี (นามสมมติ) อยู่ในระดับที่สูงมาก กล่าวคือ มีความถี่ของการเกิดพฤติกรรมจำนวน 40 ครั้ง ส่วนเด็กชาย บี มีความถี่ของการเกิดพฤติกรรม จำนวน 48 ครั้ง คิดเป็นร้อยละความถี่ของพฤติกรรมเท่ากับ 73 และ 87 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ

ในช่วงระยะติดตามผล ซึ่งใช้การเสริมแรงทางสังคม พบว่า ความถี่ของการเกิดพฤติกรรมของเด็กชาย เอ และเด็กชาย บี (นามสมมติ) อยู่ในระดับที่ต่ำกว่าการใช้การเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร โดยมีความถี่ของการเกิดพฤติกรรมจำนวน 22 ครั้ง ส่วนเด็กชาย บี มีความถี่ของการเกิดพฤติกรรม จำนวน 25 ครั้ง คิดเป็นร้อยละความถี่ของพฤติกรรมเท่ากับ 40 และ 45 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ

โดยภาพรวม ความถี่ของการเกิดพฤติกรรมของทั้ง ดช.เอ และดช.บี พบว่า ช่วงเงื่อนไขการทดลอง ซึ่งใช้เบี้ยอรรถกร มีความถี่ของการเกิดพฤติกรรมสูงกว่าการใช้การเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร นอกจากนี้ ยังพบว่า ความถี่ของการเกิดพฤติกรรม เมื่อมีการนำเทคนิคต่างๆตามโปรแกรมการปรับพฤติกรรม มาใช้แล้ว ผลปรากฏว่า ความถี่ของการเกิดพฤติกรรม ยังคงสูงกว่าในระยะเส้นฐาน (**Baseline**) ด้วย

ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอนแบบยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งครูผู้สอนได้มีการเปลี่ยนรูปแบบการสอน จากเน้นการอธิบาย มาเป็นการให้ผู้เรียนคิดจนสามารถ สร้างความรู้ใหม่ด้วยตัวของผู้เรียนเอง นั้น ครูได้เปลี่ยนกระบวนทัศน์จากการเป็นผู้บอกผู้สอน มาเป็นผู้อำนวยความสะดวก จัดเตรียมประสบการณ์เรียนรู้ เป็นผู้ใช้คำถามให้นักเรียนสนใจ และร่วมสนุกกับการตอบคำถาม ดังนั้น การตั้งคำถามของครูในชั้นเรียน นอกจากจะช่วยฝึกทักษะการคิด และช่วยสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นแก่ตัวผู้ตอบคำถามแล้ว ความต้องการของเด็กที่ได้รับการตอบสนอง ก็จะทำให้เด็กเรียน เล่น และขยายวงแห่งความกล้าในตัว ของเด็กเอง ได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

การนำไปใช้ประโยชน์

ครูสามารถนำเทคนิคการปรับพฤติกรรม ไปใช้พัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์อื่นๆ ในชั้นเรียนได้

ผู้ปกครอง สามารถนำเทคนิคการปรับพฤติกรรม ไปใช้กับบุตรหลานของท่าน เพื่อให้เด็กมีพฤติกรรมกล้าแสดงออก กล้าคิด กล้าตอบคำถาม และตัดสินใจในการกระทำต่างๆด้วยตนเองตามวัย อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

- 1) การเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร ตัวเสริมแรงที่ให้กับเด็กนักเรียน หรือ บุตรหลานของท่าน ควรเป็นสิ่งต่างๆที่เขาชอบ และมีโอกาสที่จะเลือกได้เอง และ ควรจัดให้มีความหลากหลาย เช่น มีทั้งขนม และของเล่นที่ชอบ เพื่อให้เด็กมีความกระตือรือร้นในการแสดงพฤติกรรมเป้าหมายที่ต้องการ หรือมีความถี่ของการแสดงพฤติกรรมที่เพิ่มมากขึ้น
- 2) ควรสำรวจตัวเสริมแรงทุกครั้ง เนื่องจากความต้องการของเด็กแต่ละคน มีความแตกต่างกัน
- 3) การพัฒนาเด็ก สามารถนำเทคนิคการปรับพฤติกรรมด้วยเบี้ยอรรถกร และการเสริมแรงทางสังคม ไปใช้ในปรับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ หรือ ใช้กับพฤติกรรมในเชิงพัฒนาด้านอื่นๆได้ด้วย

บรรณานุกรม

ประทีป จินฉ่ำ. (2540). *การวิเคราะห์พฤติกรรมและการปรับพฤติกรรม*. กรุงเทพฯ ฯ :

สถาบันพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2524). *การปรับพฤติกรรม*. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

ทศพร จันทนราช.(2534) การเปรียบเทียบผลของการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรกับการใช้แรงเสริม

ทางสังคมที่มีต่อการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านหัวทำนบ

อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการศึกษา) กรุงเทพฯ:

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

